

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorum Concionatorumque Instructio

Borromeo, Carlo

Coloniae, 1587

VD16 B 6753

De elocutione concionatoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51263)

teriam aliquis locus, aut occasio præbeat

De elocutione concionatoris.

ELOCUTIONIS genus exquisitum ne affectet.

Fucum omnem fugiat.

Imperite multitudinis consuetudinem loquendi ne sequatur: cum in ea sint multa absurda, multaque indigna concionantis grauitate.

Dicendi forma vtatur, cui per artem, atque exercitationem par esse possit.

Verba antiqua, & peregrina fugiat.

Fati, fortunæ, infortunij nomina, aliq; id generis ab Ecclesiæ vsu iam pridè explosa, omnino cauebit.

Epithetorum item nimiū vsum, & poeticum dicendi genus ne confectetur.

Anicularum non adhibeat prouerbia.

Inflata oratione ne vtatur, sed graui.

Exordietur moderato, & temperato dicendi genere: in quo exordio vitentur similitudines, præsertim poetico more explicatæ.

Vocabulorum frequentem synonymiã omnino caueat: nisi cum vnum altero significantius, aut magis proprium fuerit.

Metaphoras, similitudines, & exempla à rebus maximè notis, & insignibus sumat: nam deijcit maiestatem orationis, qui à rebus

bus

bus humilibus similitudines frequenter trahit.

Vim illam dicendi vehementem, & cōcitam ne affectet importunè: sed ijs præparationis vijs, quæ suprâ commonstratæ sunt, ad eam spiritus sancti ope, atque auxilio, feratur, vt auditoribus profit.

Eiusdem rei repetitionem vitet, quoniã molesta est, & affectum restinguit.

Cùm de peccatis, ad luxuriã pertinentibus, agit, cautionem adhibeat, ne imprudens in obscena verba incidat.

Et videat in primis, ne loquendo turpes cogitationes iniiciat.

Exclamationes videat, quo loco adhibeat: ac rarò quidem certè:

Adulationis verba omnino fugiat, cùm de magistratibus, aut apud eos verba facit.

Ambitosum dicendi genus caueat.

Splendidos titulos, & nomina adiuncta illustria, vt, serenissimus Dauid, planè rejiciet.

Honorifica tamen, breuique præfatione eos viros excipiet, quorum exempla proponit ad imitationem: id quod aliquos antiquos Patres, præsertim Gregoriũ Nazianzenum, facere animaduertimus.

Verba ecclesiastica, & si minus elegantie habent, ne dicere recuset: at prophana, & noua repudiet omnino.

Apo-

Apostolos, martyres, virgines, confesso-
res, & qui cęlesti gloria perfruuntur, sancti
nomine semper appellet.

Dictionem vitet, quę indignationem, &
fastidium parit, præsertim cū de incom-
modis suis loquitur.

Attentionem cū petit, ne arroganter
faciat: neue se magna dicturum, & admira-
bilia polliceatur.

Ne ambiguè loquatur, vt eadem oratio
varium sensum possit asserre.

Ne cōcisè item, vt auditores incerti sint,
& animo pendeant.

Ne obscurè, vt dictum facilè percipi nō
queat.

De voce, & corporis motu.

DE pronunciatione, gestu, actione, ab
antiquis rhetoribus permulta tradita
sunt, quę exquisito quodam studio perin-
de consecrari, quasi in ijs ipsis bene concio-
nandi finis positus sit, hoc longe alienum
esse debet à concionatore verbi Dei: cū
ij præsertim motus corporis aliquos com-
monstrarint, nō modò leues, pueriles, sed
planè hiltrionicos, ob eamque rem indig-
nos & persona concionantis, & auctoritate
suggesti: qui locus grauisimus est. Quę
igitur de toto illo genere isti præceperūt;
eorum tantum, quę ad grauitatis, decori-
que laudem insignia sunt, delectum quen-
dam